

Marton István

Főnyed Község Polgármestere

Marton István polgármester (független)

Főnyed község, Somogy megye, Marcali járás

Lakosság száma: 84

Honlap: <https://www.fonyed.hu/>

Életút és visszaemlékezés

Főnyed község polgármestere immár három évtizede. Főnyed ősi település, melynek múltja ezer évre nyúlik vissza. Sokan érezzük úgy, hogy hazánkban, Somogy megyének északnyugati csücskében, a Kis-Balaton tőszomszédságában, a Marót-völgyében elterülő településen, Főnyeden otthon vagyunk.

A főnyedi Milleniumi Emlékszülő avató ünnepségen leleplezett emlékkőbe Tamási Áron szavait vésettük: „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne!”

Otthonuknak érezték e községet őseink is, akik foszladozó emlékképeket, tárgyi emlékeket, és szemmel nem látható, kézzel nem fogható szellemi kincseket tettek az asztalra. A mi feladatunk kettős: egyrészt tovább vinni azt az erkölcsi magatartást, melyet elődeinktől örököltünk, másrészt összegyűjteni az elhalványuló emlékeket, tárgyi örökségeket, és azokat megőrizni az utókor számára.

A településtől déli irányban húzódik az M7-es autópálya, amelynek sávolyi csomópontja mindössze 4 km-re található. A Kis-Balaton területe nyugatra helyezkedik el, valójában a vasúti töltéstől kezdődik, amelyen a Budapest-Nagykanizsa vasúti személy- és teherforgalom bonyolódik. A községtől keletre húzódik a 7. számú főútvonal, ahonnan 3 km-es bekötőút vezet a faluba, így teremtve összeköttetést az országos közúthálózattal.

Főnyed határában, a községtől nyugatra a Kis-Balaton víztározó épített töltésén a Nyugat-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság létrehozott fából készült madármegfigyelőt. Innét jól belátható a terület élővilága.

Településünk több, mint ezer éve lakott terület, ezt bizonyítják az ásások, melyeket 1988-1995 közötti időszakban végzett dr. Honti Szilvia, M. Aradi Csilla és dr. Költő László a Főnyed- Gólyásfa nevezetű lelőhelyen. Az ásás során 142 objektumot, 427 Nyugat-Kelet tájolású sírt és három csontvázat lelték. Az 1988-as

terepbejárás alkalmával egy bronzból készült csörgőt találtak, amely a korai, honfoglalás-kori betelepülésre utal. A leletanyagot gazdagítja 3 vassarkantyú, egy vaspatkó és egy kolomp és 9 olyan vasszeg, mely nem köthető a temetkezéshez.

Árpád-kori objektumok is felszínre kerültek, többek között két külső és két belső kemencés, földbe mélyített sütőház, melyek környezetében lévő kemencékkel és gödörrel együtt honfoglalás kori és Árpád-kori kerámiákat, halpikkelyt, faszénderabot is tartalmaztak.

A leletek alapján a Főnyed- Gólyásfa területen lévő település teljes pusztulása a XIII. századra tehető.

Főnyed legelső írásos említése az 1261-es keltezésű oklevélben található. E szerint IV. Béla király Vörs (Wrs) nevű Somogy vármegyei birtokot Búza fiának, Csák bánnak, a Csányi család őseinek adományozta és adománylevelében a határjeleket is felsorolta, melyek közül az egyik Főnyed. (Az adománylevelet Garai Miklós nádor 1412-ben megerősítette.) 1406-ban Berzenczei György, 1474-ben Páti Török Mihály volt Főnyed és környékének a földesura. 1486-ban Mátyás király Bornemissza Jánosnak adományozta a területet. Az 1526-os mohácsi csatavesztést követően a török hódoltság alatt a magyarság lélekszáma megfogyatkozott. Az emberek a mocsarakba, erdőbe húzódtak. Főnyed neve korábban Föveny, Fövönyed volt, ami utal a lápos, mocsaras területre. Elődeink kihasználták a Kis-Balaton adta földrajzi lehetőségeket. A környező terület az állatok egyik kedvelt költőhelye, így az élelem utánpótlás is megoldódott az inséges időkben.

1534 előtt készült adórajstromban szerepel Fövenyed-Tikos település, ahol az adóösszeírók 55 portát számláltak, ezzel a térség második legnagyobb települése volt Főnyed, ugyanis csak Marcali, - napjainkban járási központ - előzte meg 79 portával. 1536-ban már két települést találunk az adórajstromban, Fövenyed Fajsz Ferenc, Nagyfövenyed a Pati Török család tulajdonaként jelent meg. 1726-ban a terület a Festeticsék birtokaként szerepel. Úgy döntött Festetics Kristóf birtokos, hogy megfizeti a pannonhalmi apátnak a tizedet: mely a település esetében 2,5 Ft-ot tett ki.

Fényes Elek földrajzi író, a magyarországi közgazdasági statisztika első jelentős képviselője Magyarország geographiai szótára című könyvében (1851) a következőket jegyezte fel Főnyedről: magyar falu Somogy vármegyében, 168 kath. Lak. (katolikus lakossal). F. u. (földes úr): Gróf Festetics László.

A főnyediek, ahogy az 1848-as szabadságharcban, úgy a világháborúkban is kivették a részüket. Az I. és a II. világháborúban elesett főnyediek névsorát a templom falán márvány emléktábla őrzi a következő felirattal: Állíttatta Főnyed község lakossága az I. és II. világháborúban elesettek tiszteletére. Főnyed község 1945. március 30-án szabadult fel a kutatások szerint.

Az 1900-as évek első felében a falu közepén harangtorony magasodott. Az 1950-es években igény merült fel a helyiekben, hogy saját templomot építenének, de ehhez rengeteg pénzre, telekre, kitarató munkára és hitre volt szükség. Az utóbbiból nem volt hiány. Több éven át gyűjtést szerveztek. A mai temető helyén volt a középkorban a település, a dombtetőn templom állt. Sikerült megtalálni ennek a templomnak az alapkövét, amelyet beépítették a mostani templom alapjába. 1957. augusztus 20-án volt az alapkövő ünnepélyes letétele, melyet szentmisével egybekötve tartottak meg. 1959 nyarán a munka a végső fázisához ért. A harangtorony elkészültével a templom elérte a legmagasabb épített részét, a toronyra a keresztet később helyezték el. A Marcali Építési Hatóság csak imaház építését akarta engedélyezni, amelynek nem lehetett volna tornya. A község lakossága azonban kitarított a templom létesítése mellett. Emlékezetes momentum volt, hogy a Marcali Építési Hatóság részéről az építési engedélyt Bene József (Bene Ferenc futballista édesapja) írta alá.

1959. augusztus 23-án szentelte fel a püspök atya 11 meghívott plébános közreműködésével a főnyedi templomot a Szűzanya szeplőtelen Szíve tiszteletére.

A főnyedi hívek adományából Sümege Kocsis István szobrászművész elkészítette az ottani Fájdalmas Szűzanya szobrának hiteles másolatát hársfából, melyet ünnepélyes keretek között helyeztek el a templomunk mellékoltárán 2010. november 27-én, éppen a Csodás érem napján. A főnyedi templom főoltárát a Csodásérmű Szűzanya szobra díszíti.

A rendszerváltással új éra kezdődött a települések életében. 34 éves koromban a helyiek biztatására én is kandidáltam a polgármesteri tisztségért, melyet a mai napig megszakítás nélkül töltök be. 1990 előtt nem dolgoztam közigazgatási téren, de a jó példát és kötelezettséget megtapasztaltam a családomban édesapám révén, aki Termelő Szövetkezeti elnök, Tanács- és Végrehajtó Bizottsági tagként segítette a főnyediek mindennapjait.

Az 1990-es választásokat követően az addigi Közös Tanácsot alkotó települések - Főnyed, Sávoly, Szegerdő, Szökedencs – vezetői egyetértettek abban, hogy körjegyzőségben is együtt munkálkodnak tovább a közösen fenntartott intézmények: körjegyzőség, iskola-, óvoda-, konyha-, egészségügy területén, Sávoly székhellyel. Az ezredfordulót megelőző évtized az önkormányzatok virágkorát hozták. Ekkor a kistelepülések is a fejlődés útjára léptek. Főnyed életében is események sora követte egymást.

Már 1990-ben sor került az önkormányzati épület (Faluház), korábbi iskolaépület belső átalakítására (padozat cseréjére, vizesblokk kialakítására). 1991-ben folytatódta a munkálatok teljes tetőcserével, külső és belső festési munkálatokkal.

1991. november 1.-én (Mindenszentek napján) áldotta meg Varga László atya (akkori plébános, jelenlegi kaposvári megyés püspök) az I. – II. világháborúban hősi halált halt főnyedi katonák emléktábláit.

1992-ben járda épült a Faluház udvarán, megtörtént a Rákóczi Ferenc utca aszfaltozása és a ravatalozó első felújítási munkálatai is befejeződtek. 1993 legjelentősebb feladata a gázközmű rendszer engedélyeztetése, kivitelezése volt. 1994. március 10-én ünnepélyes keretek között a község rácsatlakozott a vezetékes gázhálózatra. Ebben az évben aszfaltozott burkolatot kapott a Főnyedet Szegerdővel összekötő útszakasz. A megszűnő termelészövetkezettől vásárolt területen park – játszótér - sportpálya együttes kialakítására került sor, a tekepálya felújítási munkálataival együtt. A Kosuth Lajos utca járdája is felújításra került, a temetőben pedig aszfaltozott út épült illetve tereprendezési munkálatok folytak.

1995-ben a játszótéren fajátékok, sporteszközök felállításával új külsőt kapott a központi tér, és ebben az évben épült ki a vezetékes telefonhálózat is.

1996-ban elindult a kábeltévé rendszer kialakítása – ekkor négy magyar és négy külföldi csatorna adásait lehetett fogni –, valamint a templombelső felújítására is sor került.

1997-ben Bojtor Róbert atya a főnyedieket történelmi eseménnyel ajándékozta meg, hiszen a falu fennállása óta először tartottak bérmlást a templomban a környékbeli fiataloknak. A bérmlás szentségét Balás Béla megyés püspök szolgáltatta ki. Ebben az évben került kialakításra az autóbuszváró és a hozzá kapcsolódó járdasziget. 1998-1999-ben a faluház korszerűsítési munkálatai folytak.

2000. március 19-én a Millenniumi parkban ünnepség keretében került sor a megyezászló adományozására, melyet a megyei közgyűlés elnöke, Gyenesi István adott át; Csikós Nagy Márton „Életfa” alkotásának leleplezésére, valamint Főnyed címerének és zászlójának avatására.

Főnyed község címerének és zászlójának megtervezője a nagybajomi Deák Varga József. A heraldikus leírása alapján a címer kék háromszögpajzs, ezüst pajzslábbal. A kék mezőben a pajzs jobb felső sarka irányába repülő fehér kócsaggal. Az ezüst pajzslábban három (2-1) két-két levéllel ellátott zöld nádbuga. A zászló 1:2 arányú ezüstsínű lobogó, két hosszanti oldalán a lobogó szélességének 1/6 – 1/6 részét kitevő kék éllel. A lobogó hossz tengelyének felső harmad pontjában középpontjával a fent leírt címer foglal helyet.

Deák Varga József a címer magyarázatát a következőképpen fogalmazta meg: *„A címer a település határát részben elfoglaló Kis-Balaton állat- és növényvilágát, mint legfőbb természeti értékét szimbolizálja.”*

Az Életfa anyaga tölgyfa, magyar életfa motívumokkal. Főnyed címerével indul, majd egy fordított tulipánnal az anyaföldre utal, jelképezi a földanyát, melyre az egész életfa épült. A stilizált tulipán a község fennállásának évszámát fog-

ja körül. Ebből indul a gerinc, amely hét részre van felbontva és naptárunkban a hét napjait, ősi hitvilágunkban a hét vezért jelöli. A gerinc jobb és baloldalán 12-12 levél látható, melyek a hónapokat szimbolizálják. A motívum befejezése egy búzavirág, melynek jelentése: a tisztaság és az ártatlanság. A búzavirág kelyhében az országalma található, mely a törvényre, az alkotmányosságra utal. Az apostoli kettős kereszt ősi jelentése rovásírásunkban az Isten szót jelenti, míg a számrendszerünkben az egyet. Olvasatban tehát az egy Istent.

2001. március 17-én a római katolikus templomban ünnepélyes keretek között településünk átvette a Magyar Köztársaság Kormánya által adományozott Millenniumi Emlékszálót Semjén Zsolttól, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának helyettes államtitkárától, a későbbi miniszterelnök-helyettestől. Az Emlékszálót megáldotta Dr. Gaál Endre nagyprépost atya, az esztergomi Papnevelő Intézet, valamint a Vitéz János Katolikus Főiskola Főigazgatója. A Millenniumi Emlékszáló ajándékozás emlékére Csikós Nagy Márton egy másik alkotásának avató ünnepségére is sor került. Az életfa tövében egy mészalkotás kapott helyet, amelynek anyaga siklósi mész. Tamási Áron idézetét véste a kőbe a művész: *„Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne!”* Az emlékkövet Szászfalvi László országgyűlési képviselő leplezte le.

2002-ben csatlakozott a község a Dunántúli Regionális Vízmű nyírádi víz-bázisú Dél-Balaton rendszeréhez. 2003-ban a ravatalozó teljes körű felújítására került sor a temetőben. 2004-2007 közötti időszakban a szennyvízkezelő tervezési, pályázati, kivitelezési munkálatai folytak. Az önkormányzat keretein belül megvalósuló beruházás mintegy 25 millió forintba került. Ezzel teljes lett a község közműellátottsága.

2005-ben a falu szépítésére utcabútorokat vásároltunk. 2006-ban került sor a konditerem kialakítására és felszerelésére. 2007-től van lehetőség a Faluházban az internet használatára, erre külön szoba került kialakításra. Ebben az évben korszerű parkolási lehetőséget alakítottunk ki a temető keleti oldala és a közút között. 2008-ban a csatornázási munkálatok befejezésével új útburkolatot kaptak az utcák. 2009-ben a térfényelő kamerarendszer elindításával biztonságosabbá vált a falu élete.

2011. június 11-én a Főnyed Almanach 1261-2011 A község fennállásának 750 éves emlékére című könyv megáldására és közzétételére került sor a templomban, e 168 oldalas könyv szerzője lányom, Tímea. Az Almanach sokrétűen bemutatja a települést, megismerteti az olvasót Főnyed történetével az Árpád-kortól napjainkig, a Kis-Balaton természeti értékeivel, az itt élők mesterségeivel, hagyományaival, jeles eseményeivel. Az ünnepi szentmisét Bojtor Róbert atya celebrálta, és megtisztelte jelenlétével Szászfalvi László, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Államtitkára.

2011. őszén a katolikus templom kívül - belül megszépült mintegy 7 millió forintos beruházással. A felújítást egyrészt a LEADER Vidékünk a Jövőnk Szövetség, másrészt a Wekerle Sándor Alapítvány támogatta és a főnyedi kötődésű emberek adománya egészítette ki. A felújított templomot Kiss Iván Marcali címzetes prépost, esperes-plébános áldotta meg. Ünnepi beszédet Szászfalvi László államtitkár mondott. A templom falán elhelyezett, a 750 éves Főnyedet köszöntő emléktáblát Witzmann Mihály a Somogy Megyei Közgyűlés alelnöke lepezte le és adta át a Somogy Megyei Közgyűlés Elnökének díszoklevelét a község fennállásának 750 éves évfordulója alkalmából.

2012-ben az önkormányzat megvásárolta az ÁFÉSZ bolt épületét. 2013. április elsejétől felbomlott a sávolyi körjegyzőség, a település a Balatonszentgyörgyi Közös Hivatalhoz csatlakozott, amelynek tagjai a székhelyközség mellett Főnyed, Hollád, Szegezdő, Tikos és Vörs.

2014-ben elkezdődött a „Főnyedi Életképek Sétánya” kialakítása /díszburkolatú járda, parkosítás/. Ebben az évben került sor a térfigyelő rendszer bővítésére, valamint 2016-tól a Faluház víz- és hőszigetelési, valamint vakolási munkálataival folytatódott az épület felújítása, mely napjainkban is tart a „Magyar Falu Program” keretében. A községben a XIX. század végén a hajdani vízimalom helyén, az országos iskolaépítési terv keretében egy tantermes iskola épült, mely ebben a minőségben 1967-ig működött. Az iskolaépület része volt a szoba-konyha-kamrás tanítói lakás is. Napjainkban sokfunkciós Faluházként működik; itt kapott helyet a polgármesteri iroda, kultúrszoba, orvosi rendelő és váró, könyvtár és informatikai szoba. Pályázati pénzekből próbáljuk lépésről-lépésre korszerűsíteni és bővíteni.

A falu lakói az évek során hazánk számos ismert turisztikai látványosságát meglátogatták. A falukirándulások során sok érdekességet fedezhettek fel az útra-kelők bármerre is jártak: Ízelítőül: Ópusztaszer – Nemzeti Történelmi Emlékpark; Fertőd – Eszterházi Kastély, Sopron és Nagycenk; Pécs: Zsolnay Múzeum, Vasarely Képtár, Dzsámi, Pécsi Bazilika, Harkány, Máriagyúd; Tihanyi Apátság, sümegi vár, Balatonederics – Afrika Múzeum; Zalaegerszeg – Göcsej Múzeum, Vasvár, Zalaszentgrót; Budapest – Vár, Mátyás-templom, Országház, Vidámpark; Gödöllő – Grassalkovich Kastély, Hollókő, Tropicarium; Győr, Pannonhalmi Apátság; Pákozd, Székesfehérvár, Fehérváracsurgó – virágkarnevál; Herend – Veszprém – Tapolca; Szilvásvárad – Aggtelek; Mohácsi Történelmi Emlékhely, Busójárás; Komárom – Majk; Sopron – Kismarton (Ausztia Eisenstadt); Csesznek – Zirc – Veszprém; Eger – Egerszalók; Hortobágy – Poroszló – Tiszatavi Ökocentrum.

A polgármesteri éveim alatt mindig törekedtem az együttműködésre, megtalálni a közös hangot a lakossággal és a képviselő testülettel, jó viszonyt ápolni a külső

szervekkel. A pozitív gondolatok felkarolásával, vélemények cseréjével, kitűzött célok megvalósításával szeretném a későbbiekben is jó gazda módjára vezetni a településünket.

Igyekszem továbbra is minden tudásommal, emberiségemmel az őseink és a jövő generációi iránti tiszteletből is megőrizni ezt a parányi közösséget úgy, hogy a jelenben tovább munkálkodom a helyiekért. E gondolatom mottója, az Almanachban is olvasható Kányádi Sándor idézet: *„A múlt a jövővel kezét fog.”*